

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pöli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 11. avgusta 1880.

Obseg: Oznanilo c. k. deželne vlade o letošnji delitvi premij za kobile in žebice na Kranjskem. — O prihodnjem zboljševanju ljubljanskega močvirja. (Dal.) — Gospodarske novice. — Obravnave deželnih zborov. — Mnogovrstne novice. — Praznik sv. Cirila in Metodija na Dunaji. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Oznanilo c. k. deželne vlade****o letošnji delitvi premij za kobile in žebice na Kranjskem.**

Na Kranjskem se bo letos, kakor prejšnja leta, vršila delitev cesarskih premij: a) za kobile z žebetom, b) za mlade kobile, c) za žebice v sledečih krajih:

V Šentjerneji za politične okraje: Krško, Novomesto in Črnomelj 2. septembra.

V Cerknici za politične okraje: Postojna, Kočevje in Logatec 6. septembra.

V Kranji za politične okraje: Kranj, Radoljica in Kamnik 9. septembra.

V Ljubljani za politične okraje: Litija, ljubljanska okolica in mesto Ljubljana 15. dne septembra.

Za premije se bodo delili sreberni goldinarji, sreberne in bronaste svetinje. Ako bi se kdo odpovedal gori imenovanim premijam, se mu bode namesto premije podelila pohvalna diploma.

V Kranji smejo gospodarji za premijo prositi samo za kobile z žebetom, mlade kobile in žebice noriškega (teškega) plemena, v drugih krajih pa ni zaradi plemena nobenega razločka.

Premijo dobijo kobile z žebetom samo od svojega spolnega 4. leta naprej, dokler so zdrave, dobro rejene, imajo na sebi lastnosti dobrih kobil plemenjic in imajo s seboj lepo žebe, ki še sesa ali je uže odstavljeno. Pri sicer enaki lastnosti pa imajo mlajše kobile prednost pred starejšimi.

Premija se sme kobilam z žebetom le takrat prisoditi: a) ako je žebe od cesarskega ali licenciranega privatnega žebca, in se to dokaže s postavno pripustnico; b) ako se prinese od župana narejeno in od politične okrajne gospodske potrjeno spričevalo, ter se s tem dokaže, da je pripeljana kobilica z žebetom uže poprej, ko je žebeta storila, last bila tega gospodarja, ki za premijo prosi.

Če je katera kobilica z žebetom uže v prejšnjih letih prejela eno ali več premij, ni to nobena ovira, da bi ne smela za naprej več premije dobiti.

Za premijo utegnejo gospodarji prositi za mlade kobile v 4. in 5. letu njih starosti, ter smejo le tedaj premijo dobiti: a) če so ubrejene od cesarskega ali licenciranega privatnega žebca, in se to dokaže s

postavno pripustnico; b) če je kobilica najmanj eno leto uže v posesti tistega, ki za premijo prosi, in če se to dokaže po spričevalu župana, katero je potrjeno od politične okrajne gosposke.

Mlade kobile, katere so kakor take enkrat premijo dobile, utegnejo drugi pot premijo dobiti samo kot kobile z žebetom, če imajo lepo žebe, katero še sesa ali je uže odstavljeno.

Za premijo utegnejo gospodarji prositi za lepe žebice po spolnjenem 1. in 2. letu, če so dobro rejene in če po rasti svojega trupla obetajo, da se bodo za naprej dobro razvile in odgojile. Do premij imajo posestniki takih žebic le takrat pravico, če se s postavno pripustnico dokaže, da so te žebice od cesarskega ali licenciranega privatnega žebca plemenjaka, in se dokaže po spričevalu županovem, od politične okrajne gosposke potrjenem, da so jih posestniki sami izredili.

V vsaki konkurni postaji se bode kobilam z žebetom, ki še sesa, delilo eno darilo po 40 srebernih gold., eno darilo po 25 srebernih gold. in eno darilo po 20 srebernih gold., potem 1 sreberna in 2 bronasti svetinji.

Mladim kobilam eno darilo po 30 srebernih gold., eno darilo po 20 srebernih gold., in eno darilo po 15 srebernih gold., potem 1 sreberna in 1 bronasta svetinja.

Žebicam eno darilo po 15 srebernih gold. in eno darilo po 10 srebernih gold., potem 1 sreberna in 1 bronasta svetinja.

Skupaj se bode razdelilo 700 srebernih gold. in 12 srebernih in 16 bronastih svetinj.

Opomnja. Posestniki triletnih in za pleme sposobnih žebcev se pozivajo, naj jih o priliki premiranja pripeljejo pred komisijo v ta namen, da se zapišejo, ker bi se utegnili pozneje kupiti. Premijska komisija ima tudi pravico, visokemu c. k. ministerstvu za poljedelstvo nasvetovati licencirane privatne žebce za podporšino.

O prihodnjem zboljševanju ljubljanskega močvirja.

(Dalje.)

7. *Vprašanje.* Morebiti je želeti ali potreba, da se ob gorah, ki oklepajo močvirsko raván, izkopljejo odtočni jarki, kateri bi vodo s hribov prestrezali ter nosili z gladkim potom v Ljubljano?

To se nam ne zdi neogibna potreba, ker je namen, Ljubljano ter Cesarski Graben še bolj uravnati in poglobočiti, in ti dve reki utegniti potem odnašati vodo ob vsaki povodnji.

Tudi bi ti vodotoči bili zelo dragi, ker je tamkaj svet tako ustvarjen, in ker bi nepotrebno na vse strani rezali tisto rodovito močvirsko zemljo, kar je uže obdelane.

A niti v poznejše napajanje udelanih močvirskih prostorov se nam taki vodotoči ne zde neogibno potrebni, da si bi v to delo res mogli rabi; kajti na močvirje se razliva mnogo drugih potokov, kateri se brez kacic težavnih priprav ali naredb dadé z lahka navrniti, kamor si bodi.

Ter ali bi naredba tacih pritočnih in odtočnih jarkov res povračevala troške ali ne, to se dá za trdno povedati le tedaj, kedar bode glavni črtež gotov, ker med njegovim zdelovanjem bode treba tudi to stvar na tanko pretehtati, da se nje troški najdejo vsaj približema.

8. *Vprašanje.* Ali je dovoliti, da na stranskih potokov ustji, bodi si ob kraji ali na sredi močvirja, kdo naredi nov malin ali kakeršno koli zgradbo, katero bi mu gonila voda? Ali je komu dovoliti, da z dozdanjim svojim jézom vodo bolj na debelo ustavi ter močnejše napné, kedar bodo uravnane reke imele večji strmec? Kako je te strmece prenarediti? Kako bode treba odgovarjati prošnjam o tacih stvaréh?

Držati se je tega pravila, da se nikomur ne dovoli, v močvirji delati kakoršno koli novo povodno stavbo.

Če je dovoliti ali ne, da na stranskih potokov ustji ob kraji močvirske zemlje kdo naredi novo povodno zgradbo, in če je braniti ali ne, da se dozdanje zaježene vode še močnejše napné, kedar uravnane reke dobodo večji strmec, o vsem tem se bode moglo še le potlej soditi, kedar se ob zdelovanji glavnega črteža izmeri vsega močvirja lindina, ker ob tej priliki se pokaže, ali se take zgradbe dadé tako napraviti, da ne bi zadržavale niti pritekajoče niti odtekajoče vode.

Iz teh znanstvenih del se bode tudi videlo, če je kaki stavbi te vrste ali kaj prenarediti strmec ali jej vso vodo prepovedati.

9. *Vprašanje.* Ali je sploh treba, da Cornovec ostane, kakoršen je, ali bi morebiti kazalo, popraviti ga in uravnati? Kakošnih pravil bi se bilo držati ob uravnavanju?

Povedali smo uže zgoraj, da bi zelo dobro bilo, Zornico in druge vode te strani po Cornovec pošiljati z gladkim potom v Ljubljano, in tega dela so se ljudje tudi uže bili poprijeli, ali težave so se pokazale tolikošne, da jih nihče ne premore.

A podpisani veččaki smo vendar tacih misli, da je Cornovec, koder teče zdaj, potreben zaradi usušila. Ali da bode ustrezati mogel tej nameri, sodimo, da bi mu bilo treba v red spraviti strmec s tacim prečnim pročrtom, kakoršnega mu dovoljujejo kraji, po katerih je izkopan, tako, da bi se močvirska voda vanj zbirala ter od tod v Ljubljano z gladkim potom šla po njega zdanjih stranskih jarkih in odtóčnih roviščih (grabnih) ter tudi po novič urezanih vodotočih, ako bi velela potreba.

10. *Vprašanje.* Ali so zdanji predôri skozi železne ceste jézo res taki, kakoršnih je treba, da o povodnjih ne zadržavajo Ljubljano? Ali jih bode prenarediti, da voda ne bi zastajala?

Tržaške železnice kamena jéza je ravnino ljubljanskega močvirja očividno razcepila na dva kosa, in zaradi tega je zdaj tudi odtekanje drugačno, ker skozi ozke predôre te jéze močvirske reke in povodnji teže odhajajo, kar očitno vidimo iz tega, ker se o povodnjih

kar dlje tem več nabira ustavljene vode po tistem svetu, kolikor ga je zgoraj nad železne ceste jézo.

Temu neugodnemu odtekanju se pot še bolj zavira s tistimi koli, kateri so zabiti v slabo podporo starih mostov, ki se hoté podirati, kar posebno o povodnjih zelo kljubuje prostemu odhajanju močvirske vode.

Ako hočemo, da znižana Ljubljana dobode res tudi hitrejši odtok, treba skrbeti, kolikor se koli more, da bodo vsaj čisto odprti vsi predôri železnocestne jéze ter da se takoj izrujejo mostovom kôli, v podporo zabiti, in da se mahoma iztrebi tist sip, ki ga je tako čudno videti v stare Ljubljane strženi pod mostom.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske novice.

Postavo za pokončavanje predenice (Kleeseide)

je ukrenil zadnji deželni zbor česki. Po tej postavi mora vsak gospodar na svojem zemljišči predenico pokončavati; kdor tega ne stori, in se na njegovem zemljišči vidi, da je predenica odcvetela ali da uže celó seme nareja, plača kazni 1 gold. 20 kr.; kdor plačati ne more, ga kaznujejo z zaporom od 12 ur do 4 dni. Izvrševanje te postave je izročeno županom, katere nadzoruje žandarmarija in pa tisto osobje, katero čuje nad varstvom poljá. — Da ta postava ne naklada županom nobenih prijetnosti, vidi vsak na prvi pogled.

Rakov tri leta lovití ne smejo

v vodah v Metz (Alzaciji-Loteringiji). Ondašnje ministerstvo je za varstvo rakov dalo to prepoved zato, ker so zadnja leta raki v teh vodah po neki kužni bolezni poginili.

Obraavnave deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

10. seja 8. dne julija.

Poslanec dr. J. Bleiweis je utemeljeval svoj predlog gledé postave za omejitev ženitovanjskih oglasnic.

Nasvetovana ta postava se glasí tako le: 1. Pri dokazanem pomanjkanji potrebnih dohodkov ali pri dokazanem slaboglasnem življenji sme županstvo odreči ženitovanjsko oglasnico. Pritožba proti odloku županstva gre na občinski odbor in dalje na deželni odbor. 2. Ta postava stopi v veljavo tistega dne, ko se razglasí. 3. Mojemu ministru notranjih zadev se nalaga izvršitev te postave.

Dr. Bleiweis pravi: Jedro tega zakona je to, naj bi županje dobili vendar nekoliko pravic, omejiti ženitovanjske oglasnice. Ako sedaj županje nočejo oglasnice kakemu beraču dati, obrne se berač takoj na deželni odbor in ta mu jo navadno dovoli. Naprošen tedaj od mnogo županov okolice ljubljanske, katero imam čast zastopati v deželnem zboru, naj bi se zato potegnil, da se županom dá vendar nekoliko pravic, zabraniti beračem in potepuhom ženitovanje, odločil sem se predlagati omenjeni dodatek k občinski postavi. Vsa zbornica vé in je prepričana, kako neizmerno se širi beraštvo po deželi, in kako se je kmetski proletarijat zadnja leta pomnožil. Deželni zbor je tedaj dolžan, to storiti, kar je v njegovi moči, da se razširjevanje beraštva še dalje ne podpira. Trije vzroki pa so, ki širijo najbolj uboštvo in beraštvo po kmetih. V prvi vrsti je gotovo krivo to, da se sme berač ženiti. S tem na-